

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

Caput III. De forma Mixtorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

nova Christi non explicant Peripatetici, cum juxta ipsos pereunte forma substantiali, pereat illius frigoris radix: quod si in his admittatur talis actio, cur non in aliis? Hæc & similia Peripateticis respondent Atomistæ, additis etiam S.S. Patrum textibus, atque ita difficultatem se solvere existimant, ut P. Casimirus Tolosates ex Ordine Seraphico P.P. Cap. in sua Metaph. parte 3. disp. 2. putet, mysterium istud non tantum non officere Recentiorum sententiæ, sed potius illam commendare.

Neque tamen acquiescunt Peripatetici, quibus explicatio hæc torta videtur & impropria, atque à sensu in Ecclesia communiter recepto aliena: nam juxta datam explicationem hæc non sunt accidentia panis remanentia, sed alia nova, nec species in Sacramento permanentes, sub quibus continetur Christus, sed transeuntes continuo, atque in sensibus nostris receptæ. Nutritionem quidem supplet Deus per actionem novam; hæc enim & similia, quæ adveniunt, aut consequuntur, & Sacramento sunt extrinseca, utique suppleri possunt; non autem illa, quæ sunt intrinseca & sine quibus Sacramentum concipi non potest, quale est signum reale sensibile, & non phantasticum, ut loquitur P. Fabri. Deinde esto mens Concilii non fuerit, accidentium existentiam definire, videtur tamen hanc supponere & approbare, dum damnat propositionem Wicleffi; si enim nulla dantur accidentia, propositio Wicleffi, ut jacet, non est falsa; hæc enim propositio: *accidentia non manent sine subjecto*: ex regulis summulisticis resolvitur in istam: Vel nulla dantur accidentia, vel si dantur, cum iis manet subjectum. Quæ propositio, cum disjunctiva sit, ut vera sit, sufficit unius membri veritas, & tamen damnatur à Concilio: ergo vera est ejus contradictoria, nempe: & dantur accidentia remanentia, & non remanet cum iis subjectum. Non igitur datur medium, uti putat P. Casimirus, supponendo accidentia nullo modo manere, quia nulla dantur, nec benè resolvit contradictoriam damnatæ dicendo: vel nulla dantur accidentia, vel si dentur, non remanet cum iis subjectum. Quare admittendum omnino videtur, dari aliqua accidentia, quæ post consecrationem remaneant, qualiacunque demum illa sint, nam de his inter ipsos etiam Peripateticos controversia est: Aliqui eorum colores objectis affixos negant; Arriaga cum Auctoribus à se citatis negat quantitatem à materia distinctam, quamvis hæc præ aliis videatur ad explicandum hoc mysterium necessaria; alii alia; negari tamen non debent omnia. Certè laudatus P. Fabri magnus recentioris Philosophiæ fautor in prænotationibus ad suam Physicam num. 35. in hæc verba prorumpit: *Intelligere non possum, quomodo res admirabilis Divini Eucharistiæ Sacramenti, quæ ad fidem nostram pertinet, subsistat, nisi divine illa species aliquid physicum sensibile ab omni substantia corporea distinctum complectantur.*

C A P U T III.

De forma Mixtorum.

Actum est hæcenus de primis corporum elementis, jam ulterius videndum est, utrum hæc elementa, prima, ut vocant, miscibilia, qualiacunque illa sint, & quantumvis multifariam diversa, sufficiant se solis ad efficienda, quæ in hac rerum universitate videmus, corpora, quæ dicuntur mixta, quia constantur ex illis elementis.

§. I.

§. I.

De Forma substantiali hominis.

Indubitata veritas est ex principiis fidei & rationis lumine demonstrata, dari in homine formam substantialem, à minimis elementis, eorumque combinatione distinctam, quæ dicitur anima rationalis. Nam ut alios Script. textus omittam, Genes. 2. *Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.* Declaratur autem in Conc. Chalced. contra Philastrium Hispanum, hanc propositionem esse falsam: *Spiraculum, quod Deus spiravit in faciem Adæ, minime est anima.* Rursus hæc anima respectu corporis humani non est duntaxat forma assistens, velut incola in domo, aut navarchus in navi, aut Dæmon in obsessio; sed est verè propriè per se atque ex natura sua forma informans, intimè unita corpori, cum quo constituit unum per se, seu hominem, ut definitum est in Conc. Vien. sub Clemente V. & in Lateran. sub Leone X. & hanc veritatem nullus negat Catholicus.

Eadem veritas patet ex nobilissimis operationibus, quas elicit homo; ad has enim nulla sufficit materia aut materiæ combinatio, uti patebit ex Contemplatione Anthropologica, ubi ostendam hominis animam spiritualem esse, ac immortalem. Hæc autem anima cum corpore hominem constituit; datur ergo in homine forma quædam substantialis à minimis elementis distincta, quod hic ostendisse sufficit. Ex his autem patet 1. quomodo duæ partes substantiales in sensu Peripatetico uniri possint, ut faciant unum per se. 2. Quid sit pars incompleta, quæ nempe ordinatur ad constituendum tale compositum à natura intentum; etsi enim anima sit anima completa, non est tamen completus homo. 3. Quod forma substantialis rectè dicatur prima radix illorum accidentium & proprietatum, quæ tali toti composito conveniunt.

§. II.

De Forma Brutorum.

Peripatetici jure meritissimo asserunt dari formam substantialem in brutis, quam vocant animam sensitivam: id enim apud omnes omnium temporum Nationes ita receptum est, aut potius inditum, ut probatione non egere videatur, imò nulla probatione ipsis persuadeas contrarium, quin & illi ipsi, qui omnem sensum brutis denegant, id sibi fortè nunquam persuadeant. Interea tamen triplicis generis adversarios habent Peripatetici: Aliqui dicunt, bruta nullatenus sentire, sed esse puras machinas: alii putant, ipsam elementorum combinationem sufficere ad sensationes eliciendas: alii denique ajunt, animam brutorum consistere in ignea quadam aut ætherea subtili flammula. In prima classe sunt Cartesiani, in secunda Elementarii, in tertia quidam Atomistæ: cum singulis jam agendum.

Imprimis contra Cartesianos, quòd Bruta vivant & animata sint Prob. I. ex Script. quæ statim Gen. cap. 1. enumerat omnis generis animantes, *in quibus est anima vivens.* Hæc certè verba non sonant puram machinam, nec ea licet à sensu proprio ad improprium detorquere, contra claram eorum significatio-

E

nem,

nem, ac communem Patrum & Doctorum interpretationem. 2. Incredibile omnino videtur, tam varias, mirabilesque operationes, quas in brutis cernimus, à sola machina sine principio vitali procedere. 3. Quia advertimus bruta timere, dolere, irasci, lætari, amare, &c. nec enim aliter se habent in ejusmodi operationibus, quàm homines: si ergo colligimus dari in hominibus amorem aut dolorem, rectè inferimus etiam dari in brutis, cum in iis similia advertamus signa. Hinc est, quòd Script. hujusmodi passiones brutis tribuat. Sic Salomon Sap. 7. dicit se didicisse *iras bestiarum*. & Eccli. 13. dicitur: *omne animal diligit simile sibi*. Machina autem nec potest irasci, nec diligere. 4. Quia sine sensu & cognitione explicari non potest illa brutorum propagandæ speciei, fovendæque prolis cura; nec enim horologium producit horologium, aut machina fovet machinam. 5. Bruta habent memoriam, ut patet in Canibus & aliis, quod S. Aug. apertè dicit lib. 10. Conf. *habent enim memoriam & pecora & aves, alioquin non cubilia & nidos repeterent, non alia multa, quibus assuescunt*: ergo bruta vivunt vitam sensitivam.

Quòd autem vita & anima sensitiva brutorum non consistat in sola elementorum combinatione, Prob. 1. quia repugnat, illud esse animatum, in quo nihil penitus est, quod sit vivum, sicuti complexum illud nunquam erit rationis compos, in quo nihil est, quod sit compos rationis; sed prima elementa, quæcunque demum illa sint, sunt vitæ, vigorisque omnis vitalis expertia: ergo per nullam conjunctionem, quæ pura virtutis applicatio est, possunt fieri corpus vivens & animatum. Minorem si quis neget, ei dicendum erit, quòd elementa, sal, sulphur, cadavera ipsa vivant, saltem in actu primo, quod dicere esset portento simile; nec enim elementa, quæ sunt materia per se æqualiter ordinata ad mixtum vivens, & non vivens constituendum, debuerunt esse viva, imò non esse viva, videtur immediatè per se notum. 2. Possent Angeli per elementorum combinationem procreare & resuscitare animalia, quod communiter negant Theologi. 3. Sine forma substantiali non facile assignatur tam admirabilis combinationis principium & partium subordinatio, atque concordia. 4. Combinatio elementorum in homine non est minùs perfectæ, quàm in brutis: ergo etiam in homine sufficere ad animam sensitivam, quod dicere periculosum est; tum quia in homine darentur plures animæ, tum quia Christus in Evcharistia non haberet animam sensitivam, cum non habeat combinationem requisitam.

Neque rem sufficienter explicant, qui statuunt animam brutorum in subtili flammula, quæ cum à prioribus elementis tantum differat ratione majoris subtilitatis, hæc sententia impugnatur 1. iisdem ferè rationibus ac superior. 2. Hæc flammula, quantumvis subtilis, revera tamen adhuc quædam elementaris materia est; unde non apparet, quomodo habeat sufficientiam ad sensationes, sed ad has requiritur principium quoddam nobilius, quod animam dicimus. 3. Hæc flammula non videtur posse esse aliud, quàm spiritus animales purissimi, qui cum absumentur, nec possint juxta adversarios produci de novo, jam lætuissent in alimento; sic autem probari posset dari in plantis animam sensitivam, & cum multa bruta iisdem nutriantur alimentis, eandem sortirentur specie animam, quod nemo credet, cum sæpius in suis operationibus & accidentibus toto cælo discrepent. 4. Anima brutorum posset quodammodo dici immortalis; quia minima elementa juxta ipsos destrui non possunt, sed tantum annihilari, quæ omnia sua non carent difficultate.

§. III.

§. III.

Recentiorum argumenta.

CARTESIANI, cū in sua brutorum machina mille difficultatibus obruerentur, recurrerunt tandem ad Dei potentiam, suāque sententiam probārent hoc modo : potuit Deus facere talem machinam, uti sunt bruta sine anima : ergo fecit. Antec. putant certum, potuit enim Archyta efformare columbam volantem, Albertus M. caput loquens, Regiomontanus aquilam Carolo V. obviam procedentem ; cū ergo peritia Dei sit infinities major, poterit efformare opus mechanicum, quale est brutum. Hanc in rem citatur à Cajetano Lombardo Neap. S. Aug. qui epist. 102. sic loquitur : *Si enim obtemperet Deo creatura corporea sine vivificantis animæ ministerio, ut edantur soni, quales edi ex corpore animato solent, cur non obtemperet, ut sine vivificantis animæ ministerio figura, motusque volucris eadem potentia Creatoris ingeratur aspectibus.* Conseq. verò probant, tum quia nos ipsi experimur multa fieri in nobis per machinam, uti sunt cordis & arteriarum pulsus, sanguinis circulatio, digestio, nutritio, motus convulsivi &c. quæ omnia peraguntur hæc non cogitante, multò minùs dirigente anima, quæ hos motus nec per seipsam impedire, nec promovere potest, si aliunde impediantur, ut in paralyfi. Tum quia Divinæ bonitati convenientius est facere creaturas mille laboribus sine præmio, mortique subjectas sine sensu, quàm cum sensu : ergo si potuit, fecit. Hæc explicatio mechanica, fusiùs & ingeniosè à Cartesianis descripta, multos & multas oblectavit; dubito, an vel unum verè persuaserit.

Argumentum à possibili plerumque non probat, cū æqualiter inferatur utrumque contradictorium, nisi forsan in alterutro sit specialis decentia aut indecentia, ex qua inferatur aut rejiciatur. Ita Scotus probavit B. V. immaculatam esse, quia summopere decebat DEI Matrem talem esse, ergo si DEUS potuit facere, fecit. In nostro casu statim invertitur argumentum : potuit DEUS in brutis facere talem animam intermediam, quæ etsi non possit velle & intelligere, possit tamen sentire & appetere : ergo si potuit, fecit : ad quid enim omnia sensuum exteriorum & interiorum organa, si nullus in bruto sensus ?

Uteriùs progrediuntur aliqui, & argumentum retorquent in homine, in quo nihil apparet exteriùs, nisi figura & motus ; potuit autem DEUS talem machinam facere, quæ hoc præstaret : ergo si potuit, fecit. Si dicas hominem ordinatè loqui & agere : dicent illi, hoc etiam posse Deum facere per machinam, & quomodo id negabit Cartesianus, qui tantam reverentiam ac submissionem profitetur erga Dei potentiam, ut etiam concedat Deum posse contradictoria facere, si velit ? Certè Cartesiani, si primi venissent in Americam, potuissent ex hoc principio saltem suspicari, Americanos, quorum appulsus ad illas terras ignotus est, esse mera automata, cū tam parum ex eorum loquela & tuguriorum constructione potuissent animam in iis colligere, quàm parum ex psittacorum loquacitate, aut cæstorum industria in construendis sibi habitaculis, animam in iis colligunt. Ad textum S. Aug. qui prout truncatus à Lombardo citatur, videtur S. Doctorem facere Cartesianum, dico ibidem agi de Spiritu S. qui descendit sub specie columbæ, cujus figura & motus potuit utique fieri sine vivificantis animæ ministerio, uti sine tali ministerio facta est vox, quæ de cælis insonuit, *Tu es filius meus.* Lege totam epist. & videbis S. Doctorem aliud intendere, quàm brutis animam alibi assertam denegare.

Ex hoc igitur antec. ex quo nimium aut contrarium deduci potest, nulla est superior conseq. Etsi enim potuisset DEUS talem machinam facere, colligimus tamen non fecisse ex brutorum organis & agendi modo, atque ex ipso Dei Verbo, ex quo discimus bruta facta esse in animam viventem. In motibus, quos experimur, distinguendum est inter motus naturales, & spontaneos: esto primi possint fieri per machinam, id non sequitur de secundis, & iterum sic invertitur argumentum: quia juxta Cartesianos experimur varios motus naturales fieri in nobis per machinam, rectè colligimus etiam fieri in brutis: ergo etiam, quia experimur innumeros motus spontaneos non fieri in nobis per solam machinam, rectè colligimus similes motus per eam solam non fieri in brutis. Certè machina hominis æquè perfectà est, imò perfectior machinâ brutorum: cur igitur non etiam mechanicè regitur? cur panis objectus canem trahit, non autem Venatorem jejunum? fortè quia iste non vult: at supponamus velle toto nisu, non propterea se trahi sentit, aut impelli; & quid juvat ejus voluntas ad motum, cum nullus in Cartesii principiis de novo producatur, sed communicetur tantum: cur ergo impressiones cibi machinæ caninæ communicant motum, non autem humanæ, cujus stomachus & organa æqualiter ad motum disposita sunt? Deinde cur equus in medio cursu sistit gradum ad fossam paulò profundiorē, nec calcaribus impelli potest, nec objecto inferiùs pabulo allici, ut descendat, si nullatenus percipit periculum aut præcipitium? si dicas radios rectà sursum tendentes impressionem retrogradam efficere; cur ergo eandem impressionem non causant radii ab avena reflexi, si fossæ profunditas sit tantum unius aut alterius pedis? in hoc casu etiam sursum tendunt, & fortior est reflexio, utpote ab objecto viciniore. Denique cur per mutuas impressiones lupus impellitur ad ovem, non autem ovis ad lupo, cum tamen caput ovis lupo respiciat, & pedes, totumque corpus ad motum versùs illam partem dispositum sit? Certè non hic agitur de solo motu, sed de fuga, quæ in ove timorem innuit, sicut in homine: tantum igitur abest, ut ex operationibus hominis probetur machina brutorum, ut potius ex iis probetur contrarium. Cæterà crudelitatem agnoscunt Cartesiani, quam nec sacra litteræ, nec sancti Patres, nec reliquus cognoscit orbis: habent etenim bruta suas quoque voluptates, quibus toto naturæ impetu fruuntur, quæ temporariis eorum miseris æquiparari possunt.

Elementariorum rationes sunt 1. Sæpius ex combinatione corporum resultat vis aliqua, quam non habent corpora seorsim sumpta, ut patet in confessionibus medicis, aliisque mixtis naturalibus & artificialibus, cur non idem eveniat in brutis? 2. Bruta etiam juxta Peripateticos non possent vitaliter operari sine tali combinatione: signum igitur est, hujusmodi operationes à corpusculis combinatis provenire. 3. Ens materiale non est perfectius quàm materia, sicut ens spirituale non est perfectius quàm spiritus: cur ergo materia non possit elicere sensationes, quas elicere potest forma materialis inde educta?

Ad 1. resp. Peripatetici, id equidem fieri posse, quando corpora mixta habent aliquam proportionem, sufficientiam, & prædicatum, quod possint toti communicare; non item fieri posse, cum in nulla parte seorsim sumpta etiam partialiter continetur ejusmodi prædicatum; aliàs probaretur, posse etiam oriri ratiocinium ex combinatione atomorum: prædicatum autem vitæ nullo modo est in elementis. Ad 2. dicunt, animam quoque rationalem non operari in corpore sine hac dispositione organorum, nec tamen ab hac provenit ratiocinium,

cinium, quia est tantum dispositio, & instrumentum, aut conditio ad hoc, ut anima possit operari in corpore: idem cum proportionem dicendum de brutis. Ad 3. ut tollatur ambiguitas in verbis, nam materia etiam est ens materiale; absolute negant materiam æquè perfectam esse, aut perfectiorem formam, saltem substantiali, quæ materiam perficit, & complet in ratione compositi substantialis, & naturæ potentis operari. Paritas de spiritu non huc spectat, cum non dentur in rerum natura duæ partes substantiales incompletæ spirituales, quæ unam substantiam spirituales per se stantem constituent, uti tamen certò datur forma spiritualis, quæ cum materia unam substantiam constituit, & naturam, nempe humanam. Quòd si duæ partes adeò dispares, uti est materia & anima spiritualis, possint ita uniri, ut unam constituent naturam completam, cur non possit materia cum alia parte, nobiliore quidem, quàm sit materia, minùs tamen nobili, quàm sit forma spiritualis, constituere unam naturam completam, potentem elicere operationes, quas sola materia elicere non potest? Nec obstat, quòd hæc forma educatur ex materia, perfectionem enim, quam materia dare non potest, accipit à causa efficiente, ut alibi explicabitur.

Qui sunt in 3. classe argumentis jam allatis addunt aliquos Script. textus, ex quibus colligunt non dari in brutis animam à sanguine distinctam, atque adeò hanc consistere in sanguine spiritali, seu subtili flammula. Sic Levit. 17. dicitur: *Anima omnis carnis in sanguine est*, imò ut habet textus Hebraicus & Græcus, *sanguis illius est*. Rursus Deuter. 12. *Hoc solum cave, ne sanguinem comedas, sanguis enim eorum pro anima est, & idcirco non debes animam comedere cum carnibus, sed super terram fundes, quasi aquam*. Resp. Peripatetici, Scripturam non accipiendam hinc esse in rigore ad Litteram, cum carnis nomine etiam veniat homo, omnis quippe caro corruperat viam suam super terram. Gen. 6. & tamen sanguis non possit esse anima hominis, quæ post mortem in sinum Abrahamæ defertur: ergo explicatione indiget, quæ apud Patres multiplex est. 1. Anima dicitur sanguis aut in sanguine causaliter, nam à conservatione sanguinis dependet animæ conservatio in corpore. 2. Significativè, quia sanguis visibilis significat animam invisibilem. Ita S. Aug. exponit lib. 2. contra Advers. legis: *sic dictum est, anima omnis carnis est sanguis, quomodo dictum est, petra erat Christus, non quia hoc erat, sed quia hoc significabatur*. 3. Mysticè, sanguis enim speciali modo fuit Deo sacer: per illum fiebat expiatio pro peccatis, & ab ejus immolatione pendeat salus hominum. Plura de brutis dicemus, ubi de causis, de motu, de vita & brutis ipsis.

§. IV.

De Forma Plantarum.

Jure etiam meritò asserunt Peripatetici, plantis inesse formam, quam vocant animam vegetativam: sunt enim tot sæculis, tot assentientium suffragiis in possessione suæ assertionis, ut inde sine gravi causa & ratione deturbari non debeant, præsertim cum ipsi rationes habeant, quibus assertionem suam efficaciter probent. Suarius lib. 1. de Anima dicit, hanc sententiam in Theologia & Philosophia certam esse, eamque probat variis Script. & SS. PP. textibus. Sic 1. ad Cor. 15. legitur: *Quod seminas, non vivificatur, nisi prius moriatur*. Hinc S. Aug. lib. de Civ. cap. 20. *Hoc genus rerum (id est plantarum) quamvis non sentiat, vivit, ac per hoc potest mori & occidi*. Unde in psalmis habetur:

& grandine occidit vineas eorum. & Dionys. cap. 6. de Div. nom. *Animantes omnes & plantæ, ut vivant, acceperunt.* Hæc autem vita per solam atomorum combinationem & motum nec propriè, nec satis explicatur: cum enim atomi sint ad omnem motum & dispositionem indifferentes, quomodo per eas explicabitur constans ille, ac stabilis nifus, qui advertitur in plantis, ad certum ac determinatum operationum & proprietatum complexum, nisi alia quædam virtus intrinseca id efficiat? quomodo in eodem vase eadem terrâ pleno, eidem aëri expositâ, iisdem aquis irrigatâ nascuntur plantæ & flores magnitudine, figurâ colore, odore, sapore, virtute diversissimi? an tanta diversitas à materia nutriente? sed hæc eadem est in toto vase. An à combinatione? sed quis hæc efficit? non materia, quæ ex hac ipsâ diversitate ostenditur indifferens: Non astrorum influxus aut alia causa extrinseca, quæ cum æqualiter simili materiæ applicetur, non produceret effectus tam diversos. An igitur à semine? Enimverò in hoc latet principium vitæ, quod quærimus. Etsi enim Arist. lib. 1. de Plantis dicat: *Vita in animalibus patens est, & manifesta, in plantis verò occultior nec adeò evidens,* signa tamen non obscura vitæ deprehendimus etiam in plantis; etenim DEUS indidit ipsis virtutem faciendi semen juxta genus suum, & propagandi suam speciem: potentia autem generandi sibi simile, operandi per organa sibi propria, digerendi alimentum illudque in omnes partes dispensandi, crescendi seque conservandi per nutritionem propriam & interiorem, sunt utique signa vitæ in plantis, uti sunt signa vitæ vegetativæ in animalibus; hæc autem virtus plantis intrinseca, per quam unaquæque constituitur in sua specie, & completur in ratione naturæ potentis vitaliter operari, est ipsa anima vegetativa, quæ plantis inesse dicitur.

§. V.

Recentiorum Opinio.

Recentiores nec allegata Autoritate, nec rationum pondere moveri possunt. Ut assentiantur: etsi enim haud adeò ægrè nomen vitæ plantis concedant, negant tamen opus esse forma substantiali distinctâ, ut prædicta fiant omnia. Quid enim, ajunt illi, faceret hæc forma? admirandam fortè, quam in floribus & plantis conspiciamus figuram, & partium omnium symmetriam, seligendo materiam aptam, ineptam rejiciendo, disponendo partes, ordinando, totumque opus dirigendo, atque ad eam, quam miramur, perfectionem, reducendo. At quomodo hæc omnia faciat forma omnis experta cognitionis? si cæcum duntaxat nifum & impetum ei tribuas, quid opus est formâ, cum talis motus aliunde habeatur à siderum influxu, à calore subterraneo, à gravitate aëris, à salium fermentatione &c. sed motum dicis ordinatum: at quibus adminiculis illum efficiet forma stupida? Ille Supremus rerum Artifex, ajunt R.R. qui prima creavit semina, ita in plantis formavit organa, ut accedente motu & aptâ materiâ, in eam disponantur figuram, atque in eam, quam sibi proposuit, excrecant magnitudinem. Exemplum suppeditant fontes, & ignes artificiales, qui has aut illas, majores aut minores induunt figuras, prout varia est canalium dispositio, figura foraminum & fissurarum, impulsus, materia &c. quæ quidem omnia imperfectiora sunt, quia imperfectiorem habent artificem.

Si aliud ipsis opponas exemplum quasi domesticum, ex quo discimus, vegetationes in corpore animali provenire ab anima, id tibi plures eorum negabunt

bunt apertè, si sermo sit de causa vegetationum immediata: nam in hoc sensu illarum œconomiam ab anima dirigi non existimant, & provocant ad propriam experientiam: tantum enim abest, ut anima nostra, licet rationalis, cognoscat & dirigat vegetationum ordinem & modum, ut potius hunc penitus ignoret, & æqualiter fiat in infante, in dormiente, & stulto, & in his sæpè melius, quàm in homine sapientissimo. Et eadem specie anima æqualiter informat corpus ægrum & sanum, venustum & distortum, gigantem & pygmæum, quin ullo nisu possit cubitum ad staturam adjicere; hæc enim potius dependent à partium primogeniarum formatione in ovulo vel semine, ab aura externa, ab alimentis, organis, spiritibus dissolventibus &c. quibus positus fit chylosis, hæmatosis, nutritio, augmentum; quibus deficientibus jacet tota hæc œconomia. Neque anima rationalis prima sibi format organa, cum hæc præsupponat, dum infunditur, neque formantur ab alia anima præcedente, ut communius fatentur ipsi Peripatetici: ergo fieri possunt sine anima informante; cur igitur hæc omnia non fiant in plantis sine anima? quanquam in eo sit disparitas, quod anima cognoscens multa possit adminicula sibi procurare, variosque motus producere, quibus vegetatio juvetur; planta verò hæc debeat à causis externis & manu hortulani expectare. Igitur inferri non debet necessitas formæ substantialis in planta ex solis operationibus vegetabilibus, quæ certius dependent ab aliis causis, quàm à tali forma.

Confirmant hoc 1. quia machina totius mundi perfectior est qualibet planta, & tamen regitur sine anima aut forma superaddita. 2. Quia Natura potest sine anima vegetativa in specubus subterraneis, in lapidibus efformare varias figuras piscium, volucrum, plantarum. 3. Etiam arte chymica producuntur plantæ, qualis est arbor philosophica, quæ exsurgit, si argenti puri uncia dissolvatur in 3. unciis spiritus nitri: tum hæc dissolutio evaporet in arena calida ferè usque ad medietatem humoris: quod residuum est, reponitur in ampulla inferius rotunda, in qua 20. uncia aquæ communis clarissimæ, additis 2. unciis mercurii puri. Tum ampulla quiescat in loco frigidulo per mensem & ultra: videbis interea formari speciem arboris cum ramis & globulis instar fructuum. Si argentum dissolvas in 3. unciis aquæ fortis, ac locò fontanæ & mercurii misceas 3. uncias aceti distillati calidi, exsurgit species abjetis. Sic in lixivio urticarum combustarum congelato observatur urticarum delineatio. Rursus si sarmentorum cineres aquâ calidâ misceantur, quæ dein congeletur, in hac apparebunt vites cum foliis: similiæque afferunt plurima, in quibus tamen Peripatetici non plantas, sed duntaxat plantarum species agnoscunt, aut si verè plantæ sunt, dicunt priùs latuisse vim seminalem, aut plantam ipsam accedente alia materia in lapidem concretam esse. De machina mundi, quis scit, an regatur sine intelligentiis? id de ordinatissimo calorū motu negabunt multi. Sed cum rerum universitas causas omnes naturales complectatur, non facit ad rem, neque hic agitur, an totum perfectius sit sua parte; sed quæritur, in quibus mundi partibus inveniatur operatio vitalis, ex qua colligatur ibidem esse vitam & animam.

Per rationes autem superius allatas, quamvis speciosè propositas, nondum se deturbatos existimant Peripatetici, quin imò existimant multum allucinari Cartesianos & Atomistas, si credant, nihil posse animam ordinatè efficere, quin cognoscat rationem & efficiendi modum: ut enim maneamus in exemplo domestico: quot ordinatissimos motus producit homo, quamvis non sciat, qua ratione producantur, imò neque cogitet de modo, quo illos producere debeat:

beat : ita Orator ordinatissimè movet linguam, salius pedes, cytharæcedus digitos, parùm sollicitus de causâ & modo, quo ista fiant ; an idcirco omnes motus isti fiunt per solam machinam, aut causam aliquam extrinsecam nihil cooperante anima ? imò anima experitur se agere, dum ordinatè movet manum & calamum, quamvis non satis intelligat modum, quo id efficiat. Sed ingrediamur ipsa animæ penetralia : quis hominum, quis Cartesianorum intelligit, qua ratione anima sua tot, tamque miris modis operetur in glandula pineali ? quis etiam intelligit, quomodo ibidem tantum existat, & in hac sua sede dominetur ? & tamen hanc illi sedem assignant. Præterea juxta ipsos essentia animæ in eo est, ut semper cogitet ; & quis scit, qua ratione cogitet, aut quid cogitet semper ? quam contentiosa fuit olim disceptatio inter P. Malbranchium & D. Arnaldum, an cogitatio sit mera modalitas, an verò anima objectum videat in Deo intimè præsentè ? an anima ideas suas producat, an illas duntaxat recipiat, uti corpus figuram recipit ? si jam anima ignoret ea, quæ sunt sibi intimè præsentia, atque in se recepta, non mirum videri debet, si ignoret ea, quæ per ipsam aguntur in corpore ; nam vis ejus per totum corpus diffunditur, ut evincit ratio unionis intimæ, & docet experientia in motu membrorum, in imaginationis potentia, in animi passionibus &c. Hinc eò progressi sunt Staliliani, ut ferè totam corporis œconomiam tribuerent animæ : sed debemus aliquid, & multum, si velis, machinæ, ita tamen ut potiores & primarias partes tribuamus animæ. Jam ut redeamus ad plantas : poterunt istæ per virtutem sibi inditam faciendi semen juxta genus & speciem suam, etiam sine cognitione ea operari, quæ sunt sibi propria, adjuvantibus haud dubiè causis aliis. Machinæ hydraulicæ quantumvis artificiosæ, non generant machinam sibi similem, sed requiritur artifex, ut similem efformet. Quod si etiam tu recurras ad machinam, ut vocant, supremam, & dicas Deum, qui in creatione prima formavit plantarum organa, nunc etiam efformare seminâ, velut unicam motûs localis causam, de his plura audies, ubi agetur de motu & causâ motûs : de operationibus verò vitalibus plantarum, aliorumque viventium plura dicentur, ubi sermo erit de viventibus & animatis.

S. VI.

De Forma Mixtorum inanimatorum.

POSITA in minimis elementis multiplici specie diversis formâ cum suis proprietatibus, non videtur necessaria in mixtis inanimatis, si non omnibus saltem plurimis, forma ab elementorum combinatione distincta. Hoc videntur probare Atomistarum rationes hæcenus allatæ ; tot enim elementa diversa videntur sufficere ad conflandum tale mixtum cum suis proprietatibus, quas ei communicant, nec advertitur in mixto inanimato specialis operatio, quæ formam distinctam exigit, nec satis constat de causâ, quæ illam semper producat. Et sanè patet ab experientia, quanta oriatur ex sola rerum commixtione diversitas in præparandis cibis, in temperandis liquoribus, in coloribus exhibendis, in conficiendis potionibus medicis, & sexcentis aliis, quæ ars naturæ imitatrix efficit : cur igitur quiddam simile in aliis naturæ machinationibus evenire non existimabimus ? præsertim, cum id pateat in mixtis, ut vocant, minùs perfectis, qualia sunt nix, glacies, nubes, aliæque plurima, in quibus nec ipsi Peripatetici formam agnoscunt à minimis elementis distinctam ;

Quod

Quod si tamen in mixto aliquo operationes quædam, & proprietates advertantur, quales in elementis nusquam inveniuntur, meritò suspicari poterunt Peripatetici, adesse formam aliquam illarum radicem. Quanta etenim, dicunt illi, est in auro gravitas, quantus splendor, quanta vis medicinalis, quàm ductile est aurum, quàm difficiliter solubile? Nam teste Boylio per duos menses integros aurum purum fuit retentum in fornace vitriaria in igne intensissimo, nec tamen minimum quid de pondere suo deperdidit. Similiter quàm admirabilis est virtus magnetica in attractione ferri, in conversione ad mundi cardines, & plurimis aliis, quæ implent libros? Quæ dein virtus in medicinalibus, in venenis, in gemmis, in herbis jam emortuis, in ossibus & carnibus animalium jam occisorum, & aliis innumeris, quæ videntur aliquam vim distinctam seu formam indicare, nec satis explicantur, saltē per elementa Cartesiana, aut sola 4. elementa Peripatetica, quanquam faciliorem ea explicandi modum habeant illi, qui omnis generis atomos admittunt. Sed pluribus investigare, ubi & quando talis forma sit necessaria, plus habet difficultatis, quàm utilitatis: plura tamen de his dicemus, ubi de hujusmodi mixtis in specie.

§. VII.

Rationes reliquæ contra Formas.

ATomistæ hætenus formas singillatim impugnârunt, nunc universè omnes adoriuntur. Imprimis capere nolunt, quid sit substantia incompleta, sed hoc jam explicatum est §. I. Rursus intelligere nolunt, quomodo aliquid non existens de novo producat, quin creetur. Sed differentiam inter creationem & generationem jam dedimus cap. I. §. I. Quidquid de novo fit, illud fit ex nihilo sui; fit enim aliquid, quod antea non fuit, non tamen propterea creatur: ad creationem enim requiritur præterea, ut nullum præsupponatur subiectum, quod passivè concurrat, & actionem sustentet; formæ autem materiales tale subiectum requirunt; non ergo creantur, sed educuntur. Et hanc solutionem debent in multis admittere Adversarii: utique enim datur in nobis intellectio, volitio, amor, odium, luctus, gaudium; hæc sunt aliquid, quod antea non erat: ergo datur aliquid de novo; at istud non producitur à solo DEO: sic enim anima nostra merè passivè se haberet, velut quoddam inanime, quod damnavit Conc. Trid. & meritò, cum hac ratione libertas nostra, & omne meritum nostrorum actuum tolleretur, uti & omnis culpa, & DEUS propriè fieret auctor peccati: ergo hi actus de novo produciuntur ab homine, nec tamen creantur; quia hoc naturalem creaturæ vim transcendit, ut ipsimet fatentur. Præterea dum atomi combinantur, aliquid de novo producit, quod prius non erat, scilicet motus, situs, combinatio, sive dein hoc dicatur ens absolutum seu respectivum, aut alio nomine vocitetur: quæ omnia evincunt aliquid produci ab agentibus creatis, quod quia etiam juxta Adversarios non creatur, dicendum est illud produci ex aliquo subiecto.

At si forma, inquit Magnanus, fit ex materia tanquam ex subiecto præsupposito, tunc forma non adæquatè distinguitur à materia: ergo materia erit pars formæ, v. g. animæ bruti. Id verum esset, si forma fieret ex subiecto tanquam ex parte intrinsecè constitutiva: non verò, si fiat tanquam ex subiecto solum passivè concurrente, & actionem simul cum forma terminante, recipiente

ac sustentante. Forma non fit ex materia, veluti statua ex marmore, quod statuam inadæquatè constituit; sed est aliquid, quod ex materia resultat, ferè veluti figura statuæ ex cera vel marmore, cum hac differentia, quòd figura sit forma modalis, forma verò hæc materialis sit absoluta, & divinitus existere possit sine materia. Sed quomodo forma adæquatè distincta, quarit Gassendus, educi potest ex materia, in qua non est? Nemo educit pecuniam è crumena, in qua non est. Forma equidem non est actus in materia, est tamen inibi potentia: crumena verò vacua nec potentia continet pecunias inde educendas, hoc est, non est talis entitas, quæ possit, saltem naturaliter, passivè concurrere ad productionem pecuniæ.

Si ita est, inferunt illi, Mundus iste non fuit creatus, quia omnes creaturæ educuntur de potentia DEI, in qua continentur. Id verò minimè: Potentia Dei non est passiva, seu subjectum passivè concurrens, sed est virtus activa & efficiens. Dum Deus creat, sola ipsius virtus activa efficit opus ex nihilo, ita ut actio tota terminetur in re producta; e contra dum agunt creaturæ, præter virtutem activam indigent etiam adminiculo seu subjecto passivè concurrente, & actionem sustentante, sive hoc subjectum sit distinctum à virtute activa, uti fit, dum manus producit impulsus in lapide; sive non, ut cum anima suos actus ex se ipsa educit, qui deinde actus, dum pereunt, non dicuntur propriè annihilari, quia redeunt quasi in subjectum, dependenter à quo reproduci possunt: si tamen anima rationalis periret in corpore, propriè annihilaretur, quia rediret omnino in nihilum, neque enim corpus est subjectum, dependenter à quo reproduci possit, sed à solo Deo creatur. Sed hæc melius intelligitur ex Contemp. seq. de Causis.

Ultimum denique arietem contra formas admovent Atomistæ, & incredibilem asserunt, atque commentitiam illam formarum multitudinem, quæ passim astruuntur; cum planè non intelligatur, unde, cur, & quomodo statim adveniant. Anima unitur corpori, & illico resultat forma corporeitatis: partes junguntur in unum, & en tibi formam totalitatis: dealbatur paries, & fit alteri similis, statimque adest modus albedini superadditus: moritur animal aut planta, & in ictu oculi advenit forma cadaverica: prodit intra noctem è putri fungus, & ecce vivens novum suâ instructum animâ: è ligno excitatur ignis, & omnia resolvuntur usque ad materiam primam, quæ sola remanet, & momento citius induit novam formarum vestem polymitam: pulsantur campanæ, & statim evolant per totam latè viciniam sonorum formæ: & quis enumeret omnes entitates, formas, & formalitates, quæ substantiis insunt, aut continuò producuntur in omnibus mundi angulis? quis explicet insatiabilem materiæ ad formas appetitum? Hæc illi profusè: sed modus est in rebus, peccari potest per excessum & per defectum; uti tot formas admittere est nimium, ita omnes negare est minus æquum. Admittant Atomistæ formas, quas Auctoritas, ratio, & experientia probat, & cæteras, per me licet, rejiciant; addant illi ad formas sufficienter probatas sublimem suam mechanicam, nihil morabor, gratulor, labor potius si per illam effectus naturæ faciliùs explicentur: in his, uti in aliis, medio tutissimus ibis.

VI §. VIII.

Reliqua ad formas spectantia.

Quæritur inter Peripateticos 1. an plures formæ substantiales absolutæ & principales informare possint eandem materiam? Resp. communiter, istud fieri non posse naturaliter, quia nulla apparet in natura plurium formarum exigentia; neque in ferro ignito, & aliis hujusmodi duplex est forma in eadem parte materiæ, sed ignis est in ferri poris, ferè sicut vinum rubrum aquæ permixtum: posse tamen fieri supernaturaliter; quia nulla apparet repugnantia; materia enim completa in aliquo genere, potest absolute adhuc compleri in alio: ita si hirco superaddatur forma cervi, erit simul hircus & cervus inadæquatè distinctus, non tamen erit hirco-cervus chymæricus, quia non est talis per identitatem, sed per duas formas distinctas. Sic in Theologicis Humanitas fuit per unionem hypostaticam à Verbo ulterius completa, unde Christus est Homo-Deus.

Quær. 2. An materia prima possit spoliari omni formâ substantiali? Resp. non posse naturaliter, quia nullam hujus separationis experientiam habemus in tota natura; posse tamen supernaturaliter; quia nulla in hoc apparet repugnantia: imò suadetur positivè; quia si accidentia, quæ dependent à substantia in genere causæ materialis, finalis & efficientis, possunt divinitus existere separata in mysterio Evcharistiæ, poterit etiam materia separari absolute à forma, cum minor sit inter utramque dependentia.

Quæritur 3. quid pereunte aut recedente anima post mortem viventis remaneat? Resp. ea manere, quæ prius erant, organis omnino, vel ex parte destructis, aut perturbata humorum temperie: sic occiso animali remanent ossa, caro, pellis, sanguis, & similia, quæ prius jam existebant in vivente, sive deinceps ista constituentur in sua specie per formas elementares combinatas, sive per alias, quas vocant formas partiales, animæ seu formæ principali subordinatas, quod intelligi potest ex §. 6. Hæc porro corporis partes, uti mirabili prorsus ac multiplici modo in vivente attemperantur, ita post mortem, nisi temperies per morbum omnino mutata sit, remanent cum suis proprietatibus, uti patet in herbis eradicatis, animalibus occisis, quorum ossa, carnes, cornua &c. suas retinent proprietates ac virtutes. Hinc pluribus meritò displicet forma cadaverica, quæ in locum animæ statim succedere dicitur; nec enim apparet, qua ratione, cur & à quo nova hæc forma illico produci possit, aut debeat singulis momentis, in locis & casibus diversissimis, in quibus vivens aliquod moritur; & est etiam contra communem persuasionem, quòd statim, atque animal aliquod glande trajicitur, illico acquirat novam pellem, nova cornua, novamque substantiam.

Certè, si ita est, cibi, vestes, medicinæ, & quæcunque à vivente prove-
niunt, scatent formis cadavericis, quod, per me licet, amplectatur ille, qui hujusmodi formis delectatur.

